

van *Melkveebedrijf*. Uit de zaal kwam de opmerking dat het marktgebaseerd mechanisme zoals voorgesteld door Ricolto, er moet over waken om overproductie aan te pakken. René van Buitenen had opgemerkt dat er een trend is naar korte gesloten zuivelketens waarbij retailers nadrukkelijk samenwerken met producenten en aparte melkstromen met specifieke kenmerken opzetten met een bonus als compensatie voor bijkomende eisen, bijvoorbeeld over jongveeopfok, stalinrichting, rantsoenen ... De moderator vroeg zich af of het wenselijk was dat de beroepsvereniging van de zuivelindustrie langetermijnafspraken met de retail zou kunnen maken. "Dit is een zaak van de individuele zuivelondernemingen", aldus van Buitenen. "Zij hebben de opdracht de melk zo goed mogelijk te 'verwaarden', in overleg met de afnemers. Zuivelondernemingen verwerken de melk en moeten de producten op de markt brengen. Iedereen stelt eisen aan de melkveehouder, maar het is uiteindelijk de markt die bepalend is omdat de markt de melkveehouder betaalt. Zuivelondernemingen moeten alle kosten hoger in de keten doorrekenen in de onderhandelingen met de retailers. En zij moeten in staat zijn om alle meerkosten bij de veehouders door te rekenen. Al blijft dit laatste vaak theorie ..." Een andere vraag was die naar de zin van al die verschillende melkstromen. "Die zijn zinvol als er een markt voor is, als de vraag hoog genoeg is en als alle kosten kunnen terugverdiend worden. Dat geldt ook voor initiatieven in de korte keten. We moeten beseffen dat niet elk initiatief slaagt. Wie zich het best kan onderscheiden en de klant weet te overtuigen, zal succes hebben", besloot van Buitenen. In het debat kwam het thema weidegang andermaal ter sprake. Waarom blijven de koeien op stal? Waarom lopen ze niet buiten? Luc Nouwen bekende dat hij van zichzelf weet dat hij geen goede grasboer is. "Maar ik zie ook dat mijn koeien het best naar hun zin hebben in een goede en gezonde stal. Op stal kan je de koeien ook beter managen. Dat geldt ook voor het jongvee." René van Buitenen stelde dat weidegang niet echt de inzet van de discussie is in de zin van goed of slecht. "Het gaat niet over juist of fout, goed of slecht. Er is ook de ruimte om niet te beweiden." ■

TIPS VAN GORDIE JONES, DE MELKVEESPECIALIST VAN DE VS

Tijdens de reis naar de VS die dertien Oost-Vlaamse melkveehouders in oktober vorig jaar maakten, bezochten ze ook het melkveebedrijf van Gordie Jones in het noorden van Wisconsin. Hoewel het qua breedtegraad op dezelfde hoogte ligt als Zuid-Frankrijk, was het er in die periode vrij koud. Het landklimaat zorgt er voor ijzige winden en koude temperaturen in de winter, terwijl het er in de zomer bijzonder heet kan zijn. Op zich biedt ons Belgisch klimaat ideale omstandigheden om hoogproductief melkvee te houden. – *Jonas Hanssens & Dirk Audenaert, landbouwconsulenten Boerenbond*

Gordie 'melkveegoeroe' Jones

Gordie Jones is een naam om te onthouden. Hij is een ware melkveegoeroe! Gordie nam de groep mee door zijn bedrijf en legde haarfijn zijn bedrijfskeuzes uit. Ooit gestart als dierenarts specialisatie melkvee, nadien 10 jaar advisering in melkveerantsoenen ... Hiermee had hij de perfecte bagage om een tiental jaar geleden mee te helpen in de ontwikkeling van megabedrijf Fair Oaks Farms, dat intussen meer dan 20.000 melkkoeien huisvest. Een paar

jaar geleden besloot hij zijn eigen melkveebedrijf op te richten, Central Sands Dairy. Volledig uit het niets uit de grond gestampt volgens de denkwijzen en de theorieën die hij zelf ontwikkelde. Het resultaat is een bedrijf van ongeveer 3500 koeien met een gemiddelde dagproductie van 40-42 liter, gecorrigeerd voor vet en eiwit (de gemiddelde gehalten voor Holsteinkoeien in de Verenigde Staten zijn laag, slechts 3,72% vet en 3,03% eiwit) en een extreem hoge arbeidsefficiëntie van 250 koeien per

Luchtfoto van Central Sands Dairy. Centraal onder het donkere dak staat de carousel. Net daarboven de wachtruimte. De twee lange horizontale stallen staan in verbinding met de wachtruimte. De stal rechts is voor de far-offgroep, linksonder is de close-up groep, de materniteit en de ziekenboeg gehuisvest. Uiterst rechts op de foto zie je de vele slurven silage (voornamelijk luzerne) met daaronder een grote mestlagune. De grote witte hoop is de 12 meter hoge maïskuil, met daarboven de voederkeuken voor opslag van enkelvoudige grondstoffen. Daarboven de mest- en zandscheiding.

arbeidskracht. Gemiddeld schommelt dit op grote bedrijven rond 100 koeien per arbeidskracht.

Stalconcept

Gordie gaat uit van een vierrijig stalconcept met minimale overbezetting en voor elke koe een eet- en ligplaats (diepstrooisel). Ook de nood aan voldoende drinkruimte is cruciaal, minimaal 10 cm per koe. Daarnaast hecht hij veel belang aan eenvoudige looplijnen tussen de stallen. De koe volgt gedurende een jaar een vaste route door het bedrijf. Achtereenvolgens komt ze in volgende groepen terecht: verse koeien (opstart), te insemineren koeien, bevestigde drachtige koeien, far-off droge koeien, close-up droge koeien, materniteit. Het melkproces gebeurt in een 72-stands buitenmelker. Vijf melkers zijn 24 uur per dag bezig met het melken van de koeien. De koeien worden drie keer per dag gemolken. Het gaat voornamelijk om dieren van het Jerseyras.

Ventilatie

Zoals gezegd, zorgt het landklimaat er voor extremere weersomstandigheden in vergelijking met België. De winters kunnen er erg koud zijn. "Het enige waar we voor moeten zorgen is dat de ligboxen sneeuwvrij zijn", aldus Jones. In de zomer kan het dan weer erg warm zijn. Op zowat alle bezochte melkveebedrijven zagen we open stallen, ook bij het jongvee. In de zomer moet de warme lucht voldoende de stal uit kunnen. Koelte in de

stal kan gecreëerd worden door voldoende ventilatie te voorzien. Dit kan op verschillende manieren. Op het bedrijf van Gordie Jones waren verticale ventilatoren boven het voerhek te zien. Bedoeling is om de rughaartjes rechtop te blazen waardoor lichaamswarmte versneld kan worden afgevoerd. Anderzijds kunnen ook ventilatoren boven de ligboxen voorzien worden, eventueel in combinatie met grote horizontale ventilatoren boven de voergang. Alleszins is het belangrijk om voldoende ventilatoren te voorzien. De luchtverplaatsing moet door de volledige stal kunnen gebeuren. Sturing van de ventilatie gebeurt niet enkel op basis van temperatuur maar is ook afhankelijk van de luchtvochtigheid. Al bij 21 °C ondervindt een koe een vorm van hittestress. Nog eerder wanneer dit gepaard gaat met hoge luchtvochtigheid!

Vervanging

Een melkveestapel is het best te vergelijken met een voetbalteam: elk jaar wens je als manager de slechtste spelers te vervangen door de beste jonge talenten. Deze jonge talenten kan je bijvoorbeeld testen door *genomics* in te schakelen (merkertest). Als je als manager om een of andere reden drie van je beste spelers uit je team moet vervangen omdat ze geblesseerd zijn, zal je als team niet kunnen verbeteren.

Zoals in een vorig artikel reeds beschreven (zie *Management&Techniek* 1 van 15 januari) is het vooral van belang het percentage gedwongen vervanging op te

volgen. Problemen met vruchtbaarheid, mastitis, slecht beenwerk en opstartproblemen rond de kalving zijn vaak voorkomende redenen van gedwongen afvoer. Het komt erop neer dit percentage zo laag mogelijk te houden, liefst kleiner dan 12%. Met een gemiddeld vervangingspercentage van 30% wil dit zeggen dat je van het overige deel in je vervanging zelf moet kunnen selecteren welke dieren je vervangt, bijvoorbeeld wegens melksnelheid, productieniveau, meermaals verhoogd celgetal. Op deze manier zorg je ervoor dat je door te vervangen je veestapel ook effectief kan verbeteren. Indien de volledige vervanging berust op gedwongen vervanging, kan je als melkveehouder nooit het onderende uit je veestapel selecteren, omdat je steeds verplicht wordt intrinsiek goede koeien op te ruimen.

Procotollen

Voor bedrijven met een zekere grootte is het raadzaam bepaalde handelingen in protocollen te gieten. Zo kunnen deze handelingen op de meest efficiënte manier gebeuren en vooral: iedereen kan de handeling uitvoeren. Het is dit protocolmatig werken dat enerzijds voor een verhoogde gezondheidsstatus van het veestapel zorgt. Anderzijds zorgt het voor een verhoogde arbeidsefficiëntie. Op het bedrijf van Gordie was er in de

Tabel 1 Actieschema op het melkveebedrijf van Gordie Jones

Maandag	Verse koeien voldoende lang afgekald naar groep 'te insemineren'
Dinsdag	Drachtig gescande koeien naar groep 'drachtig'
Woensdag	'Far off' droge koeien naar 'close up' droge koeien
Donderdag	Verzamelen van koeien einde dracht in één groep
Vrijdag	Klauwen behandelen en droogzetten

werkweek een vaste routine te merken (tabel 1). Zo kon de dagtaak gemakkelijk overgenomen worden door om het even wie.

Een ander voorbeeld van protocolmatig werken, is het gebruikte actieschema wanneer de groepen verplaatst worden. Opvallend zijn de vele vaccinaties om zo preventief mogelijk te werken. Een stokpaardje van Gordie is dan ook een zo klein mogelijke ziekenboeg. Op het moment van bezoek waren slechts acht koeien (van de 3500) opgenomen in de ziekenboeg, een apart strohok.

Weet wat de koe doet

Het is belangrijk te weten hoeveel tijd van de dag je koeien spenderen aan eten en drinken, liggen en hoelang het melkproces duurt. Van de 24 uur op een dag mag je een melkkoe maximaal 4 uur storen. De laatste koe van zijn verste groep is 72 minuten onderweg vooraleer ze opnieuw in haar ligbox kan gaan liggen. Op zich kan het eens interessant zijn om voor je eigen groep eens te bekijken hoelang je de laatste groep koeien die je melkt, stoort.

.....
Het bedrijf van Gordie Jones wordt gekenmerkt door een extreem hoge arbeidsefficiëntie.
.....

Last Bite Business

Voeding is de grootste kostenpost op een melkveebedrijf. Het is dan ook van cruciaal belang om hier als melkveehouder maximaal inzicht in te hebben. Het komt erop aan de koe een maximale hoeveelheid droge stof te laten opnemen. De eerste kilo's die ze opneemt dienen enkel voor haar onderhoud. Zo 'betaal' je bij Holstein ongeveer 15% onderhoudskosten (bij Jerseys is dit slechts 8%). Als je er als veehouder in slaagt je koe één kilo droge stof meer te laten opnemen (deze kilo kost ongeveer 17 cent), levert deze extra kilo drogestofopname 2,5 liter extra melk. Het zijn de laatste kilo's drogestofopname die het meeste opleveren.

Om het opnamegedrag van koeien te begrijpen, grijpt Gordie terug naar de oeros. De oeros stamt af uit de ijstijd. Deze wilde koe had twee gedragingen: ze was steeds in

groep en foerageerde in de schemering. Zorg er dus voor dat 's morgens vroeg veel voer aan het voerhek ligt. Eén van de meest gemaakte fouten is dat er geen 50% van het rantsoen ligt tussen schemering en de middag. Er moet dus veel voeder liggen als de koeien 's morgens uit de melkput komen. Wanneer je een stukje voeding kan zien tussen het voeder, heb je in principe melk verloren. Je verliest dan geen melk bij koeien van 20 tot 30 liter, maar wel bij koeien in topproductie van 40-50 liter en meer. Hou dus je hoeveelheid restvoer nauwlettend in het oog, 4-5% restvoer is een minimum. Dit kan idealiter doorgeschoven worden naar het jongvee. ■

Dit is het tweede artikel van vier over de uitstap die dertien Oost-Vlaamse veehouders maakten naar de Amerikaanse staten Wisconsin en Michigan.

1 De vierrijige stal langs één kant van de voedergang met diepe zandboxen. 2 De 72-standscarrousel van Boumatic. 3 Ventilatie boven het voerhek. Voldoende ventilatie is van kapitaal belang om hittestress te voorkomen. 4 De beperkte geneesmiddelenvoorraad voor het hele bedrijf bevestigt de bedrijfsvisie: beter voorkomen dan genezen. Protocolmatig werken en een uitgebreid vaccinatieschema zijn dan vereist.